

Abdullah
et-Tercümân'ın
Bâbüminâre'deki
türbesi ile
taş sandukası

rak hükümdarın bütün seferlerine katıldı. Müstansır'ın 1394 yılında vefatıyla yerine geçen oğlu Ebû Fâris Abdülazîz babasının ona tanıdığı imkânları tanıdığı gibi tekelin idaresini de kendisine verdi.

1402'de Mayurka kral nâibi Roger de Montcada, Abdullah et-Tercümân'a ülkesine dönebilmesi için dinî makamlara karşı korunacağını bildiren bir belge gönderdi, fakat bir sonuç alamadı. Sicilya kralının danışmanı eski arkadaşı papaz Francis, Abdullah et-Tercümân'ı Hıristiyanlığa çevirmek için Tunus'a geldi, fakat o da bir netice elde edemedi. Papa XIII. Benoît tarafından tövbe edip eski dinine dönmesi halinde kendisinin affedileceğine dair 1414'te çıkarılan karar da sonuçsuz kaldı. Abdullah et-Tercümân 1420'de *Tuḥfetü'l-erîb* adlı kitabını yazdı. Bir yıl sonra Aragon Kralı Alphonse le Magnanime, hem mahkûmların serbest bırakılmasında gösterdiği çabalar sebebiyle Tunus hükümdarının oğluna hem de konuyla ilgili yardımları için Abdullah et-Türkî'ye teşekkür etti; ayrıca Abdullah'a kendi ülkesinde serbestçe dolaşması için 23 Eylül 1423 tarihinde bir belge gönderdi, ancak Abdullah bunu da kabul etmedi. Abdullah et-Tercümân Tunus'ta vefat etti. Kabri Sûkuserrâcîn'in dışında Bâbüminâre semtindedir. Müslüman olduktan sonra da kendi ana dili olan Katalanca eserler yazmaya devam eden Abdullah'ın bu eserlerinde biyografisiyle ilgili bazı bilgiler mevcuttur.

Eserleri. 1. Tuḥfetü'l-erîb* *fi'r-red 'alâ ehli's-şalîb*. Hıristiyanlığa karşı yazılan önemli reddiyelerden biri olup müellif eserin birinci bölümünde İspanya'daki yaşamını, İslâmiyet'i benimsemesini, ikinci bölümde Tunus'ta geçen hayatını ve Hafsî sultanının dönemini anlatmaktadır, üçüncü bölümde Hıristiyanlığı eleştirmektedir. Eser birçok defa basılmış (Tunus 1290; Kahire

1295; Roma 1971; nşr. Ömer Vefik ed-Dâûk, Beyrut 1408/1988), **Osmanlı Türkçesi'ne ve Farsça, Fransızca, İspanyolca, Katalanca, Almanca gibi dillere tercüme edilmiştir. 2. Libre de bons amonestaments.** Ahlâkî öğütler içeren bu manzum eser 1396'da yazılmıştır. Katalonya'da meşhur olan eserin 1635-1842 yılları arasında kırktan fazla baskısı yapılmış, XIX. yüzyıla kadar Katalonya'daki mekteplerde okutulmuştur. **3. Cobles de la divisio del règne de mallorques.** Katalan dilinde ve manzum olan eser, Frare Anselmo Turmeda (Abdullah et-Tercümân) ile doğduğu adayı sembolize eden güzel bir Katalonyalı kız arasında cereyan eden konuşmalar şeklinde yazılmıştır. Eser, Abdullah et-Tercümân'ın Tunus'ta iken Mayurka'daki olayları yakından takip ettiğini göstermektedir (Barcelone 1927). **4. Profecies.** 1405-1407 yılları arasında kaleme alınmış, anlaşılması oldukça güç şiirlerden meydana gelmektedir. **5. Disputa de l'ase contra Frare Anselm Turmeda sobre la natura e noblesa dels animals.** 1417-1418'de yazılan bu mensur eserde insanın hayvanlar karşısındaki değeri ve saygınlığı konu edilmekte, hıristiyan rahiplerine yöneltilen eleştirilerde onların ahlâkî bozuklukları dile getirilmektedir. Katalan edebiyatının bir şaheseri sayılan eser 1509'da Katalan dilinde neşredilmiş, 1544-1911 yılları arasında Fransızca'ya beş ayrı tercümesi yapılmış, İspanyolca ve Almanca'ya da çevrilmiştir. Eser, ruhban sınıfına yönelttiği tenkitler sebebiyle 1583'te İspanyol engizisyonu tarafından yasak kitaplar listesine alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdullah b. Abdullah et-Tercümân, *Tuḥfetü'l-erîb* (nşr. Ömer Vefik ed-Dâûk), Beyrut 1408/1988, neşredenin girişi, s. 13-45; *el-Hulelî's-sündüsüyye*, II, 185-187; Mahfûz, *Terâcimü'l-mü'ellifîn*, I, 225-231; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 352; R. Brunschvig, *Târihu İfrîkiyye fi'l-'ahdi'l-Hafşî* (trc. Hammâdî es-Sâhilî), Beyrut 1988, I, 233, 497-

500; II, 372-373, 395-396, 455; Muhammed b. el-Hoca, *Şafaḥât min târihi Tûnis* (nşr. Hammâdî es-Sâhilî – Cîlânî b. Yahyâ), Beyrut 1986, s. 360; Hasan Hüsnî Abdülvehhâb, *Kitâbü'l-'Ömr fi'l-muşannefât ve'l-mü'ellifîne't-Tûnisîyyîn* (nşr. Muhammed el-Arûsî el-Matvî – Beşîr el-Bekkûş), Beyrut 1990, I, 407-411; L. Massignon, *Examen du présent de l'homme lettré par Abdallah Ibn Al-Torjoman*, Roma 1992; M. de Epalza, "Arabisch-spanisch Symbiose: Der Schriftsteller Anselm Turmeda / Abdallah At-Tarjuman und seine Wirkung", *Die Dialogische Kraft des Mystischen* (ed. R. Kirste), Balve 1998, s. 280-292; a.mlf., "L'auteur de la 'tuḥfa al-arib' Anselm Turmeda Abdallah Al-Tarjuman", *IBLA*, XXVIII/111 (1965), s. 261-290; Mehmed Aydın, *Müslümanların Hıristiyanlara Karşı Yazdığı Reddiyeler ve Tartışma Konuları*, Ankara 1998, s. 69-71; A. Berbrugger, "Abd Allah Teurdjuman, Renegat de Tunis en 1388", *RAfr.*, V (1861), s. 261-275; J. Spiro, "Autobiographie d'Abdallah ben Abdallah, le Drogman", *RT*, XIII (1906), s. 89-103; R. Boase, "Autobiography of a Muslim Convert: Anselm Turmeda (1353-1430)", *al-Masâq*, IX, Leeds 1996-97, s. 45-98; Abdülkayyûm M. Şeffî el-Bestevî, "'Abdullah et-Tercümân el-Endelüsî", *Mecelle-tü'l-Buhûsî'l-İslâmiyye*, sy. 23, Riyad 1988, s. 369-377; Ahmed el-Hamrûnî, "et-Tercümân, 'Abdullah", *Mv.AU*, IV, 435-437.

ÖMER FARUK HARMAN

TERCÜMÂN-I AHVÂL (ترجمان احوال)

Osmanlı Devleti'nde
bir Türk vatandaşının çıkardığı
ilk özel Türkçe gazete.

Âgâh Efendi tarafından İstanbul'da 1277-1282 (1860-1866) yılları arasında 792 sayı yayımlanmıştır. Devletten yardım almadan ilk defa bir müslüman Türk vatandaşından çıkarılması dolayısıyla Türk basınının başlangıcı kabul edilmektedir. Âgâh Efendi, *Tercümân-ı Ahvâl*'i neşretmek için Meclis-i Maârif'e verdiği dilekçede ülkede yerli ve yabancı tebaanın Arapça, Türkçe ve diğer dillerde gazete çıkarıldığını, kendisinin de bütün gider ve gelirleri şahsına ait olmak üzere Türkçe bir gazete çıkarmak istediğini bildirmiştir. Dilekçesi Meclis-i Maârif'te görüşülerek hazırlanan raporda, Osmanlı Devleti "bende"lerinden bir zatın gazete yayımlamaya heves göstermesinin övgüye değer bulunduğu ve basılmasından hoşnutluk duyulacak bu gazete için ruhsat verilmesinin uygun olduğu belirtilmiştir. Âgâh Efendi, *Tercümân-ı Ahvâl*'in ilk sayısını 6 Rebûlâhîr 1277 (22 Ekim 1860) tarihinde neşretmiştir. İlk sayılarında başmuharrirlik yapan Şinâsi aslında gazetenin kimliğini belirleyen kişidir. Nitekim gazetenin çıkarılmasında ve içeriğinin oluşturulmasında Şinâsi'nin yeri birinci sayıya önemle vurgu-

TERCÜMÂN-I AHVÂL

lanmıştır. Gazetenin amacını ve yayın politikasını açıklayan "Mukaddime" de Şinâsi tarafından kaleme alınmıştır. Böylece Türk basınında imzalı başyazı geleneğini ilk başlatan gazete Tercümân-ı Ahvâl olmuştur. Şinâsi mukaddimede bir düşünce ve tartışma gazetesi çıkarmayı amaçladıklarını söyleyerek uygar ülkelerin gazetelerini örnek göstermiş, halkı bilgilendirmek adına iç ve dış haberlerin yanı sıra herkesin anlayabileceği bir dilde eğitici ve faydalı yazılara yer verileceğini belirtmiştir. Yazının sonunda yer alan, "Değil mi Tanrı'nın ihsanı akl ü kalb ü lisan / Bu lutfu etmelidir fikr ü şükr ü zikr insan" mısralarıyla insanların düşünce ve kanaatlerini açığa vurma haklarını kullanmaları gerektiğini söylerken nasıl bir yayın politikası izleyeceklerini de ortaya koymuştur. Yalnızca pazar günleri 40 x 55 cm. ebadında çıkan gazete dil, habercilik ve içerik bakımından yeni bir gazetecilik anlayışı sergilemesinden dolayı büyük ilgiyle karşılanmış, bunun üzerine 25. sayısından itibaren ebadı küçültülerek (20,5 x 31 cm.) haftada üç, daha sonra beş ve 740. sayıdan itibaren cuma hariç her gün yayımlanmıştır.

Tercümân-ı Ahvâl'de kişilerin düşünce ve kanaatlerini açığa vurma özgürlükleri, fikrî tartışmalar, devletin hantal yapısı, eğitim sistemindeki bozukluklar, ülkenin malî sorunları gibi konular ele alınmıştır. Bunların yanı sıra iktisat ilminin tarihi, bankacılık, sanayi ve ticaretten hangisine öncelik verilmesi gerektiği gibi tartışmalara, inceleme ve edebî yazılara, iç ve dış haberlerle birlikte resmî haberlere, nizamnâme ve antlaşmalara, tevcihata, piyasa ve borsa haberlerine, meskûkâtın rayiç bedellerine, ansiklopedik bilgilere, padişahın doğum ve tahta çıkış yılı dönümlerine düşürülen tarihlere, dünya nüfusuna, İstanbul'da yaşayan müslüman ve gayri müslim nüfusla şehirdeki aylık ölüm istatistiklerine, ilân ve reklamlara da yer verilmiştir. Daha önce çıkan gazetelerden çok farklı bir anlayışla neşir hayatına başlaması, şüphesiz Tercümân-ı Ahvâl'in Yeni Osmanlılar'a ait fikirlerin yayın organı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında birçok alanda basın hayatına yenilikler getiren gazete özellikle Şinâsi'nin önderliğinde ilk defa haberlerde halkın anlayacağı bir dil kullanmayı ve halkın di-

lile düşünceleri halka aktarmayı ilke edinmiştir. Bundan dolayı resmî ilânların dışındaki yazılarda mümkün olduğu kadar Arapça ve Farsça tamlamalar içermeyen, o günün şartlarında nisbeten sade bir Türkçe'nin benimsenmesine çalışılmıştır. İçeriği ve düzeni bakımından önceki gazetelere göre çok gelişmiş, haberler ve diğer yazılar birbirinden ayrılmıştır. Haberler "havâdis-i dâhiyye" ve "havâdis-i hâriciyye" diye iki ana başlıkta toplanmış, altında "İstanbul vukuatı, taşra vukuatı", bunun da altında "Anadolu, Rumeli, Arabistan, Akdeniz" gibi bölgelere "askeriye, mülkiye" gibi konulara göre tasnifler yapılmıştır. Ayrıca haberlere yorum katılarak Türk gazeteciliğinde yeni bir gelenek başlatılmıştır. Bunların yanı sıra ilginç ve merak uyandıran haberlerle içeriğini zenginleştiren gazete resmî ve özel ilânlarla da büyük ilgi görmüştür. Yine Türk basınında ilk defa Tercümân-ı Ahvâl ilân ücretlerini her sayıda birinci sayfada yayımlayan gazete olmuştur. Gazetede basın hayatına getirilen yeniliklerden belki de en önemlisi haber kaynaklarının yazılmış olmasıdır. Özellikle iç haberlerde bölge gazeteleri, gelen mektuplar, telgraflar, tahrirat ve bazı haberlerde İstanbul'daki yerli ve yabancı gazeteler kaynak gösterilmiş, dış haberlerde ise daha çok Times, La Patrie, Levant Herald, Nouvelles de Marseille gibi gazetelerden çeviriler yapılmıştır.

Âgâh Efendi, Şinâsi, Ahmed Vefik Paşa, Sarı Tevfik Bey, Mehmed Şerif Bey, Refik Bey, Hasan Subhi Efendi gibi devrin önemli yazarlarının bulunduğu gazetede siyasî yazıların yanı sıra eğitim ve ekonomi alanlarında ilk eleştiri makaleleri yer almış, Mehmed Şerif Bey'in tarıma karşı sanayileşmeyi savunan yazıları büyük ilgi görmüştür. Ziyâ Paşa'ya atfedilen ve eğitimdeki aksaklıkları konu alan, politik yanı da bulunan 34. sayıdaki "Maarife Dair Bend-i Mahsûstur" başlıklı yazı üzerine Türk basının tarihinde ilk defa bir gazete kapatılmıştır (12 Mayıs - 17 Haziran 1861). Bu olay, basın alanında yirmi yıl tek başına faaliyet gösteren Ceride-i Havâdis tarafından memnuniyetle karşılanmış ve 153. sayıda okuyucularına Tercümân-ı Ahvâl'in yazarının yetkisi dışında hareket etmesi yüzünden Bâbîâlî'ye çağrılarak kendisine matbaasının kapatıldığını tebliğ edildiğini haber vermiştir. Ceride-i Havâdis'in bu tutumu, yayın hayatına tekrar başlayan Tercümân-ı Ahvâl'in 44. sayısında eleştirilmiş ve Ceride-i Havâdis'in umduğu tek başına kalma zevkini fazla sürdüremediği belirtilmiştir. İki gazete ara-

Tercümân-ı Ahvâl'in 1. sayısının ilk sayfası

sındaki rekabetin öncesi de vardır. Şinâsi'nin görücü usulüyle evlenmeyi eleştiren "Şâir Evlenmesi" adlı manzum oyununun *Tercümân-ı Ahvâl*'in ilk sayılarından itibaren tefrika edilmesi, okuyucunun ilgisini çekmiş ve gazetenin tirajını arttırmıştır. Bunu çekemeyen *Ceride-i Havâdis* oyunu okuyucularına kocakarı masalı diye tanıtmıştır (11 Aralık 1860). Ardından *Tercümân-ı Ahvâl*'de yer alan bir haberde (26 Aralık 1860) *Ceride-i Havâdis* sahibinin bir İngiliz, *Tercümân-ı Ahvâl* sahibinin "ehl-i İslâm" olduğu kaydedilmiştir. Bu tartışma ve polemikler uzun süre devam etmiş, her iki gazete saray tarafından uyarılarak rekabet yüzünden had-di aşan söylemlerden kaçınılması istenmiş, bunun üzerine *Tercümân-ı Ahvâl* 51. sayısında okuyucudan özür dilemiştir. Ancak devletten destek alan *Ceride-i Havâdis*'in müslüman bir gazetecinin çıkardığı *Tercümân-ı Ahvâl*'e patavatsızca saldırması Âgâh Efendi'yi öfkelenmiştir. Âgâh Efendi, muhalefetine engel olmak için 1861'de 5000 kuruş maaşla Postahâne-i Âmire nâzırlığına tayin edilmiş, daha sonra Vapurlar Nezâreti ile Ereğli Kömür Madeni Nezâreti de uhdesine verilmiştir. Bu imtiyazlar doğrudan gazete için verilmemiş görünse de temelde *Ceride-i Havâdis*'e sağlanan maddî imkânların bir Türk gazetesine de sağlanarak basın yoluyla saraya karşı kamuoyunda oluşturulmaya çalışılan muhalefetin önüne geçme ve gazeteyle bir nevi barışma amaçlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında *Tercümân-ı Ahvâl*'in de devletten yardım aldığı söylenebilir. Hatta Âgâh Efendi başına getirildiği nezâretlerle ilgili ilânları gazetesine vermekten çekinmemiştir. Bu imtiyazlara rağmen *Tercümân-ı Ahvâl*'de gazetecilikte en önemli şartın tarafsızlık olduğu vurgulanmış, gazetenin yayımı süresince doğru haber vermeye dikkat edilmiş, yanlış haber yazıldığında bunu tekip ederek doğrusunu yazmaktan çekinilmemiştir. Bu arada diğer gazetelerin kamuoyunu yanıltmalarına da fırsat verilmemiştir. Yayın hayatına başka gazetele- rin girmesi zaman içerisinde *Tercümân-ı Ahvâl*'in önemli ölçüde tiraj kaybına uğramasına sebep olmuş ve altı yıl gibi bir süre çıktıktan sonra kapanmıştır (23 Şevval 1282 / 11 Mart 1866).

BİBLİYOGRAFYA :

Tercümân-ı Ahvâl ve *Ceride-i Havâdis* koleksiyonları; Selim Nüzhet [Gerçek], *Türk Gazeteciliği*, İstanbul 1931, s. 38-40; Server R. İskit, *Hususî İlk Türkçe Gazetemiz Tercümân-ı Ahvâl ve Âgâh Efendi*, Ankara 1937; a.m.f., *Türkiye'de Matbuat Rejimleri*, İstanbul 1939, Tahlil ve Ta-

rihçe, s. 14-16; Hasan Refik Ertuğ, *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*, İstanbul 1970, I, 165-178; Hıfzı Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, İstanbul 1973, s. 10-11; M. Nuri İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul 1982, s. 184-192; Alpay Kabacalı, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın Sansürü*, İstanbul 1990, s. 25-28; Ali Gevgi- lili, *Türkiye'de Yenileşme Düşüncesi, Sivil Toplum, Basın ve Atatürk*, İstanbul 1990, s. 40; Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın*, İstanbul 1992, s. 31-33; Hamza Çakır, *Osmanlı Basınında Reklam*, Ankara 1997, s. 38-39; a.m.f., *Osmanlıda Basın-İktidar İlişkileri*, Ankara 2002, s. 32-33; Hasan Duman, *Başlangıçtan Harf Devrimine Kadar Osmanlı-Türk Süreli Yayınlar ve Gazeteler Bibliyografyası ve Toplu Kataloğu, 1828-1928*, Ankara 2000, II, 840-841; İlhan Yerlikaya, "Tercümân-ı Ahvâl Gazetesi ve Hükümet Destekli Habercilik Anlayışı", *Toplumsal Tarih*, IV/21, İstanbul 1995, s. 57-64; Aysun Köktener, "Fikir Gazeteciliği ve İlk Türk Fikir Gazetesi: Tercümân-ı Ahvâl", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, sy. 11, İstanbul 2001, s. 203-217.

HAMZA ÇAKIR

TERCÜMÂN-I HAKİKAT

(ترجمان حقیقت)

Ahmed Midhat Efendi'nin

(ö. 1912)

çıkardığı Türk basınının
en uzun ömürlü gazetelerinden.

İlk nüshası 27 Haziran 1878'de yayımlanan gazetenin sahibi Mehmed Cevdet olarak görülmekteyse de gazeteyi kurup yöneten Ahmed Midhat'tır. Otuz dört yıl kesintisiz yayımlanan gazete Ahmed Midhat'ın ölümünden (28 Aralık 1912) sonra da çıkmaya devam etmiştir. Tesbit edilebilen son sayısı 12 Kânunusâni 1340 (12 Ocak 1924) tarihli 15325. sayıdır. Kuruluş sürecinde yazı heyetinde Vâhid, İbrâhim, Manas ve Mehmed Ali Bey gibi isimler yer almıştır. Henüz gelişme döneminde bulunan Türk basını için bir mektep vazifesi gören gazete halka okuma alışkanlığı kazandırma, bilgiyi halka ulaştırma, kültürü tabana yayma gibi bir misyonu da üstlenmiştir. Toplumun birtakım beklentilerini karşılama ve doğru sürecini yaşıyan kamuoyunu biçimlendirip zihinleri yönlendirmede en etkili yayın organı olduğu görülmektedir. Bu özelliklerinin en azından temel ilkeler düzeyinde, dönemin padişahı II. Abdülhamid'in halkı eğitime ve onu zararlı düşüncelerden koruma esasına dayanan eğitim ve kültür politikasıyla paralellik gösterdiğini söylemek mümkündür. Siyasî iradeyle örtüşen bu düşünce ve amaç birlikteliği gazeteyle maddî ve mânevî desteği de beraberinde getirmiştir.

Tercümân-ı Hakikat bu halkçı ve memleketçi hareketinde başarı kaydederken

bir yandan da zamanın genç kalemlerine kapılarını açmış, onların yetişmesine yardımcı olmuştur. Bu yönüne dikkat çeken dönemin bazı yazarları hâtıralarında gazeteyi bir ocak, bir bilgi ve irfan kaynağı diye anacaktır. Bu ocağın eğitiminden geçenler arasında özellikle Ahmed Râsim'i, İkdâmcı Ahmed Cevdet ile Hüseyin Rahmi'yi (Gürpınar) belirtmek gerekir. Bunlara gazetede yazıları çıkan Nigâr Hanım, Halide Edip (Adıvar), Veled Çelebi (İzbudak), Ahmed İhsan (Tokgöz), Hüseyin Cahit (Yalçın) gibi kişiler de eklenebilir. *Tercümân-ı Hakikat*'in bir irfan ocağı misyonu yüklenmesinde Ahmed Midhat'ın toplumu ve gençleri kollayan ve koruyan pragmatik anlayışının, yenilikçi bakış açısının önemli rolü vardır. Sayfalarında Batı dünyasında bilim, fen ve sanayi alanındaki gelişmelerle ilgili bilgiler aktaran gazete romantizm, natüralizm, realizm gibi sanat akımlarından okuyucularını haberdar etmeye çalışmıştır. Böylece haber verme yanında halkın bilgi ve görgüsünü arttırma, bilgilendirme ve bilinçlenme süreciyle birlikte yeni bir toplumu inşa etme amacı güdülmüştür. Gazetenin bu tutumu en azından II. Meşrutiyet'in hemen öncesine kadar devam etmiştir. Siyasî iktidarın sağladığı ekonomik imkânların katkısıyla baskı kalitesiyle de dikkat çeken gazetenin uzun yayın hayatı süresince dört dönemden geçtiği görülür.

1878-1882 yılları arasında Ahmed Midhat, çevresince kendisine yakıştırılan "yazı makinesi" unvanına denk düşen bir enerjiyle çalışarak telif, tefrika, çeviri, uyarılma yazılarıyla gazeteyi şekillendirir. Bu dönemde halka kıssadan hisse verme amacına uygun biçimde macera romanlarına, tarih ve coğrafya konulu yazılara, o günün tabiriyle "âsâr-ı mütenevvia"ya yer verilir. Bu uygulama, Ahmed Midhat'ın her şeyin öğrenilmesi gerektiği anlayışıyla tam bir uygunluk gösterir. Ahmed Midhat, kalem aldığı popüler romanların yanı sıra keşif ve icatlardan haber veren yazılarıyla bir yandan genç kuşaklara okuma yazma zevkini aşarak, diğer yandan onlara yayınları izleme alışkanlığı kazandırır. Zengin içeriği ve kaliteli baskısıyla gazete asil kimliğine ikinci dönemde (1882-1884) kavuşur. Bu dönem, Ahmed Midhat'ın edebiyat dünyasında yıldızı giderek parlayan damadı Muallim Nâci'yi de yanına almaya başlar. Muallim Nâci'nin görevi gazetenin edebiyat sayfasını yönetmektir. Bu süreçte gazete, gerek toplum ve kültür hayatına getirdiği hareketlilikle gerekse içerik zenginliğiyle güçlenip kamuoyuyla